



EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 18.7.2007
KOM(2007) 414 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN
TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET**

om problemet med vattenbrist och torka i Europeiska unionen

{SEK(2007) 993}
{SEK(2007) 996}

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

om problemet med vattenbrist och torka i Europeiska unionen

(text av betydelse för EES)

Tillgång till vatten av god kvalitet och i tillräcklig mängd är avgörande för alla människors dagliga överlevnad, och för de flesta ekonomiska verksamheter. Men vattenbrist och torka har nu blivit till stora problem, och klimatförändringen väntas förvärra saken. Problemet är globalt, och EU är inget undantag.

Under de senaste trettio åren har EU drabbats av torka allt oftare, och torkan har blivit allt mer allvarlig. Antalet områden och människor som påverkas av torka steg med nästan 20 % mellan 1976 och 2006. En av de mest omfattande torkperioderna inträffade 2003 och påverkade över 100 miljoner människor och en tredjedel av EU:s territorium. Detta kostade den europeiska ekonomin minst 8,7 miljarder euro. De sammanlagda kostnaderna för torka under de senaste trettio åren uppgår till 100 miljarder euro. Under samma period har de genomsnittliga årskostnaderna fyrdubblats¹.

”Torka” innebär en tillfällig minskning av vattentillgången till följd av exempelvis uteblivet regn. ”Vattenbrist” innebär att efterfrågan överstiger vattentillgången vid hållbar exploatering. Minst 11 % av EU:s befolkning, och 17 % av dess territorium har redan haft att göra med vattenbrist. Dagens tendenser tyder på att vattenbristen i EU kommer att öka kraftigt.

Vattenbrist och torka är alltså inte bara något som vattenförvaltningarna måste fundera på. De har direkta effekter på befolkningen och näringslivet som använder vatten och är beroende av detta, till exempel jordbruk, turism, industri, energi- och transportsektorn. Särskilt vattenkraften, som är en kolneutral energikälla, är ytterst beroende av tillgången på vatten. Vattenbrist och torka har också mer allmän inverkan på naturresurserna som sådana genom negativa sidoeffekter för den biologiska mångfalden och vattenkvaliteten, och genom ökad risk för skogsbränder och markförstöring.

Eftersom klimatförändringar kan väntas trots EU:s avsevärda ansträngningar att lindra dem kan denna tendens förväntas fortsätta och till och med förvärras. Detta betonas i den grönbok som kommissionen nyligen antog om anpassning till klimatförändringen. Enligt den mellanstatliga panelen för klimatförändringar² kommer klimatförändringen att innebära att mellan 1,1 och 3,2 miljarder människor drabbas av vattenbrist om temperaturen stiger med mellan 2 och 3° C. De torkdrabbade områdena förväntas öka i omfång. Därför har det blivit en prioritering för EU att utarbeta effektiva strategier för att hantera torka.

¹ http://ec.europa.eu/environment/water/pdf/1st_report.pdf

² IPCC WGII, fjärde utvärderingsrapporten, den 6 april 2007.

Den 10 januari 2007 antog kommissionen ett energi- och klimatpaket som ska styra EU till en hållbar, konkurrenskraftig och säker energipolitik. En central uppgift är att lösa energiproblemet genom att utnyttja energin på ett effektivare sätt innan man letar efter alternativ. Ett sådant tillvägagångssätt är också lämpligt för vattenbrist och torka. För att hantera vattenbrist och torka bör man i första hand skapa en vatteneffektiv och vattensparande ekonomi. Att spara vatten innebär också att man sparar energi, eftersom utvinning, transport och rening av vatten medför höga energikostnader. I detta sammanhang är det ytterst viktigt att förbättra styrningen av efterfrågan på vatten. Vatten, liksom energi, är en förutsättning för all mänsklig, ekonomisk och samhällelig verksamhet. Därför måste ett brett urval av strategiska möjligheter övervägas.

I ljuset av detta vill detta meddelande presentera ett första urval av strategiska möjligheter på EU-nivå, nationell nivå och regional nivå, som kan bidra till att lösa eller lindra de problem som vattenbrist och torka medför i EU. Kommissionen engagerar sig att driva denna fråga på internationell nivå, till exempel i Förenta nationernas konvention för bekämpning av ökenspridning och Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringen.

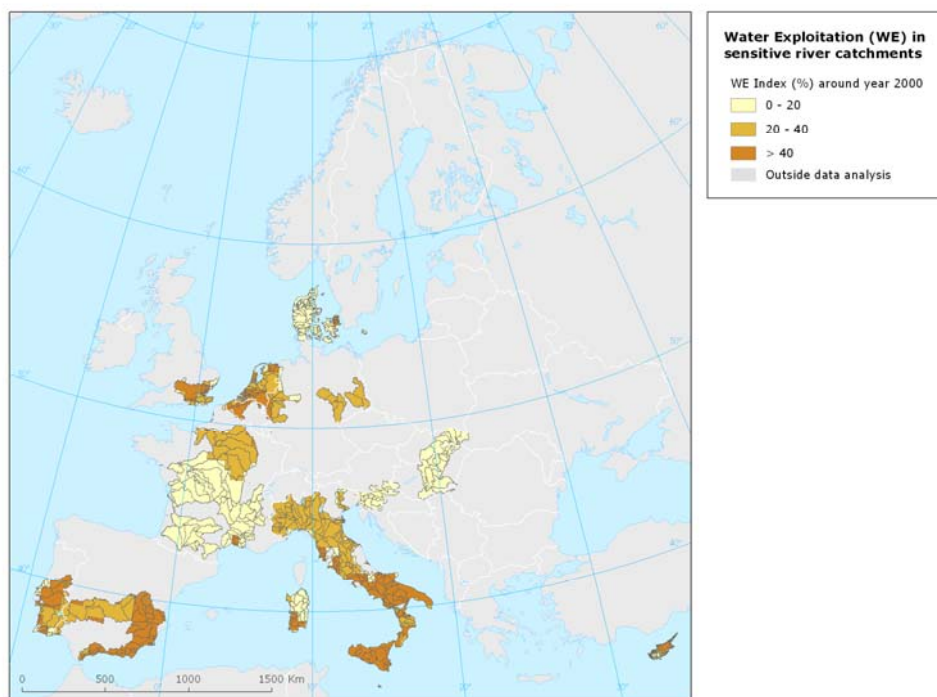
Detta meddelande är också ett svar på rådets (miljö) begäran om insatser i fråga om vattenbrist och torka i juni 2006.

1. BAKGRUND

Följande problem ska behandlas:

- **Framsteg mot ett fullständigt genomförande av ramdirektivet för vatten³** (nedan kallat *ramdirektivet*), EU:s flaggskeppsdirektiv för vattenpolitiken, är en förutsättning om man ska kunna få bukt med slöseriet med vattenresurser.
- Detta problem härrör ofta från **ineffektiv prissättning för vatten**, där priserna ofta inte återspeglar vattenresursernas sårbarhet på lokal nivå. Principen om att användaren betalar tillämpas knappast utanför dricksvattendistribution och avloppsrening. Om principen skulle införas på EU-nivå skulle de onödiga vattenförlusterna och slöseriet upphöra, och vattnet skulle förbli tillgängligt för viktiga användningar i hela EU och alla delar av de gränsöverskridande avrinningsområdena. Med andra ord skulle en effektiv prissättning uppmuntra till effektiv vattenanvändning.

³ Direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.



Water exploitation (WE) in sensitive river catchments – Vattenanvändning i känsliga avrinningsområden

WE index (%) around year 2000 – Vattenanvändning (i %) runt år 2000

Outside data analysis – Utvärderade data saknas

- **Fysisk planering** är också en faktor som kraftigt påverkar vattenanvändningen. Felaktig vattenfördelning mellan ekonomiska sektorer leder till obalans mellan vattenbehov och tillgängliga vattenresurser. Det krävs ett pragmatiskt paradigmskifte för att ändra beslutsprocesserna och uppmuntra effektiv fysisk planering på lämplig nivå.
- Det finns enorma möjligheter till **vattenbesparingar** i EU. Vi fortsätter att slösa bort minst 20 %⁴ av vårt vatten genom ren brist på effektivitet. Det måste bli en prioritering att spara vatten, och alla möjligheter att utnyttja vattnet effektivare måste därför undersökas. Därför bör beslutsprocesserna grundas på en entydig **vattenhierarki**. Ytterligare infrastruktur för vattendistribution bör övervägas först när alla andra möjligheter har uttömts, till exempel effektiv prissättning och kostnadseffektiva alternativ. Vattenanvändningen bör också rangordnas: det är uppenbart att allmänhetens tillgång till vatten alltid måste vara **en första prioritering** så att alla garanteras det vatten de behöver.
- Ytterligare **samordning** av vattenrelaterade frågor i vattenrelaterad sektorspolitik är en nödvändighet för att skapa en vattenbesparande kultur. Samordningen på EU-nivå, i medlemsstaterna och regionalt varierar kraftigt mellan sektorerna. Allmänt sett är samstämmigheten bristfällig och i många fall kan man till och med tala om kontraproduktiva effekter på skyddet av vattenresurserna.

⁴ *Ecologic, Report on EU water saving potential, juni 2007.*

- För att verkligen vara effektiva måste de politiska insatserna i fråga om vattenbrist och torka slutligen grundas på **kunskap och information av hög kvalitet** vad gäller problemens omfattning och förväntade utveckling. I dag är de utvärderings- och övervakningsprogram som finns i EU och i medlemsstaterna varken samordnade eller fullständiga. En förutsättning är därför att kunskapsluckorna runt om i EU överbryggas och att uppgifternas kompatibilitet garanteras. Här har forskningen en viktig roll att spela genom att skapa kunskap och ge stöd till beslutsprocesserna.

2. LÖSNINGAR PÅ PROBLEMET: POLITISKA RIKTLINJER FÖR FRAMTIDA INSATSER

Samråd med berörda parter och den proportionella konsekvensbedömning som gjorts för detta meddelande visar att den lämpligaste lösningen på problemen i samband med vattenbrist och torka vore ett samordnat handlande på grundval av ett antal olika möjligheter, snarare än alternativ där man enbart utnyttjar vattendistributionen eller ekonomiska instrument.

Det kommer att krävas mer ingående ekonomiska och rättsliga analyser under de kommande månaderna för att i detalj bestämma varje behandlad lösningsmöjlighets potential, genomförbarhet och tänkbara tidsramar. Innan någon av dessa åtgärder vidtas måste en konsekvensbedömning genomföras.

2.1. Rätt prissättning för vatten

Bakgrund:

Kommissionen är en aktiv förespråkare av marknadsbaserade instrument på miljöområdet, vilket bland annat framgår av den grönbok som nyligen antogs om marknadsbaserade styrmedel⁵. De gällande bestämmelserna i ramdirektivet om vatten ger mycket spelrum för att hantera både vattenbrist och torka med sådana instrument. Trots uttryckliga krav i ramdirektivet (artikel 9) har medlemsstaterna hittills inte begagnat sig av ekonomiska styrmedel i någon större utsträckning. Till synes väl genomtänkta prisstrategier kan visa sig vara totalt verkningslösa om huvudandelen av vattenuttagen inte ens mäts eller registreras av myndigheterna. I ramdirektivet (artikel 11) föreskrivs införandet av systematiska kontroller av vattenuttagen.

Nästa steg:

På nationell nivå till 2010:

- Vattentaxor som grundas på en samstämmig ekonomisk bedömning av vattenanvändningen och vattnets värde införs. Dessa ska ge tillräckliga incitament att använda vattenresurserna på ett effektivt sätt, och alla vattenanvändningar ska i tillräcklig utsträckning bidra till att täcka kostnaderna för vattentjänsterna, i enlighet med ramdirektivet. Principen om att användaren betalar måste sättas i system, oberoende av var vattnet kommer ifrån. De privata hushållen måste emellertid ha tillgång till adekvat vattendistribution, oberoende av deras ekonomiska resurser.

⁵ Grönbok om marknadsbaserade styrmedel för miljöpolitiken och näraliggande politikområden, KOM(2007) 140.

- Insatserna för att införa obligatoriska vattenmätarprogram i alla sektorer som använder vatten förstärks.
- Fullständig efterlevnad av ramdirektivet garanteras, för att garantera eller återställa hållbara vattenresurser.

Bästa praxis:

I Frankrike måste man vid bevattning använda vattenmätare så snart man överskrider vissa uttagströsklar. Under perioden 2000–2003 ökade andelen utrustning med mätare från 54 % till 71 %, vilket motsvarar 85 % av den sammanlagda bevattnade arealen.

2.2. Effektivare tilldelning av vatten och vattenrelaterade bidrag

2.2.1. Förbättrad fysisk planering

Bakgrund:

Den ekonomiska utvecklingen i vissa avrinningsområden kan ha negativ inverkan på tillgången till vattenresurser. Särskilt måste sådana avrinningsområden beaktas som nästan ständigt präglas av vattenstress eller -brist. Hittills har EU:s politik snarast förvärrat dessa områdens sårbarhet. Den massiva utvecklingen av turistorter i känsliga avrinningsområden har exempelvis haft betydande inverkan på lokala vattenresurser. Även jordbrukets inverkan är betydande, inte minst genom bevattning. Överuttag är fortfarande ett problem, bland annat också eftersom vissa medlemsstater ännu inte i tillräcklig utsträckning infört frikoppling. En rad reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken och i synnerhet stödet till landsbygdsutveckling har redan lett till att situationen har förbättrats. Framtida anpassningar av den gemensamma jordbrukspolitiken och den lägeskontroll som ska genomföras 2008 kommer att ge tillfälle att undersöka hur frågan om vattentillgång ännu bättre kan integreras i de berörda styrmedlen. Man bör exempelvis undersöka hur den gemensamma jordbrukspolitiken och 2008 års lägeskontroll kan främja ett mer fullständigt utnyttjande av total frikoppling och ökat stöd till vattenförvaltning inom ramen för programmen för landsbygdsutveckling. Det kommer också att vara viktigt att analysera vilka effekter den ökade efterfrågan efter biobränslen får på vattentillgången. All produktion, även jordbruksproduktion med bevattning och produktion av biomassa, och all ekonomisk verksamhet måste anpassas till den lokala vattentillgången. Detta är en grundförutsättning för hållbar fysisk planering i hela EU.

Nästa steg:

På EU-nivå:

- Det ökade intresset för hållbart jordbruk under det senaste årtiondet ger en användbar plattform för en politisk debatt om hur vi ska gå vidare för att göra vår vattenförvaltning hållbarare. Detta kommer att vara särskilt viktigt under perioden fram till dess att förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikten genomförs år 2010.
- De ömsesidiga kopplingarna mellan utvecklingen av biobränslen och tillgången på vatten måste undersökas vidare.

På nationell nivå:

- En sträng efterlevnad av direktivet om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan⁶ måste garanteras i alla ekonomiska sektorer. Medlemsstaterna måste fortfarande utveckla sina nationella förfaranden och se till att de villkor som fastställs i de slutgiltiga besluten verkligen förhindrar miljökonsekvenser.
- Medlemsstaterna måste uppmuntras att identifiera de avrinningsområden som nästan ständigt eller ständigt präglas av vattenstress eller -brist.
- För dessa avrinningsområden måste lämpliga bestämmelser införas för att återställa en hållbar jämvikt. Frivilliga system kan bidra positivt och måste uppmuntras. Om resultaten är otillräckliga i mycket känsliga områden bör emellertid obligatoriska vattenbesparings- och vatteneffektivitetsåtgärder införas. Alla åtgärder kommer slutligen att ingå i ramdirektivets program.

Bästa praxis:

Inom ramen för FN:s konvention för bekämpning av ökenspridning har Grekland infört ett nationellt åtgärdsprogram med särskilda åtgärder för att utjämna obalans mellan efterfråga och tillgång.

2.2.2. Finansiering av effektiv vattenanvändning

Bakgrund:

Ännu utnyttjar vi inte möjligheterna till effektiv vattenanvändning fullt ut i EU. Även kostnadseffektiva åtgärder vidtas ibland inte i brist på pengar.

För perioden 2007–2013 är en av prioriteringarna för EU:s regionalpolitik att försöka hantera följderna av klimatförändringen, bland annat vattenbrist och torka. De nya rättsliga ramarna möjliggör investeringar i infrastruktur för vattenförvaltning (lagring, distribution, rening), ren och vattenbesparande teknik och riskförebyggande åtgärder.

EU-medel och statligt stöd ger många möjligheter att åtgärda problemen, men det är sant att budgeten inte räcker för att täcka alla punkter.

Medlemsstaternas prioriteringar kan ibland också stå i vägen genom att i första hand främja ytterligare infrastruktur för vattendistribution och därmed gå stick i stäv mot vattenhierarkins logik som går ut på att man i första hand vidtar åtgärder för vattenbesparing och -effektivitet. Det är fortsatt viktigt att se till att villkoren för all finansiering i tillräcklig utsträckning föreskriver oberoende förhandsdemonstration av att vattenbesparingsmöjligheterna och potentialen att öka vatteneffektiviteten har uttömts, att effektiv vattenprissättning och mätning av vattenförbrukningen tillämpas, att miniminormer för de offentliga vattendistributionsnätens prestanda efterlevs eller att kostnaderna för projekten täcks av de berörda vattenanvändarna. Dessutom måste nationella stödåtgärder vara fullständigt förenliga med gällande regler för statligt stöd.

⁶ Direktiv 2001/42/EG, (EGT L 197, 21.7.2001, s. 30).

Nästa steg:

På EU-nivå:

- Gemenskapens nuvarande strategiska riktlinjer för vatteninfrastruktur måste förbättras, och beträffande strategierna för regional och landsbygdsutveckling måste man undersöka huruvida ytterligare framsteg krävs i fråga om miljörelaterade villkor för effektiv vattenanvändning innan man kan ge stöd till ytterligare infrastruktur eller utrustning för vattendistribution.
- Man måste undersöka hur politiken bättre och i större omfattning kan bidra till en effektiv vattenanvändning, och hur berörda fonder kan sättas in för att på ett effektivt sätt få vattenanvändarna att tillhandahålla miljötjänster.

På nationell nivå:

- EU-medel och nationella medel måste användas effektivt för att förbättra styrningen av efterfrågan efter vatten, exempelvis genom anpassning, hållbara metoder, ytterligare vattenbesparingar, övervakningssystem och anpassade riskhanteringsverktyg.
- Utveckling av skatteincitament för att främja vattneffektiv utrustning och praxis, inte minst i områden med vattenbrist. Därvid ska det sociala sammanhanget och potentiella regionala skillnader beaktas.

Bästa praxis:

Cypern har vidtagit besparingsåtgärder på hushållsnivå genom att uppmuntra till återanvändning av s.k. ”grått” vatten (dvs. vatten från tvätt och tvättmaskiner) för trädgårdsbevattning och toaletter. Detta har lett till att vattenförbrukningen *per capita* har minskat med upp till 40 %. 2007 täcktes 75 % av kostnaderna för systemet av statliga subventioner.

I Tyskland har en femtedel av de största städerna redan i tio år givit stöd till regnvattenanvändning med målet att 15 % av alla byggnader ska utrustas med sådana system till 2010.

2.3. Förbättrad hantering av risken för torka

2.3.1. Utveckling av riskhanteringsplaner för torka

Bakgrund:

Till följd av de senaste årens allt svårare torkor har somliga medlemsstater gått över till riskhantering för torka snarare än krishantering. Av detta följer ofta omfattande planer för hantering av risken för torka, med kartor över områden med vattenstress, varningströsklar och varningssystem. Ramdirektivet ger tillräcklig flexibilitet för utarbetandet av särskilda planer för hantering av torka i berörda avrinningsområden.

Nästa steg:

På EU-nivå:

Utbyte av information och bästa praxis i fråga om riskhantering måste främjas. Metoder för införandet av torketrösklar och kartläggning av torkeområden måste identifieras. Till slutet av 2008 bör rekommendationer ha utarbetats.

På nationell nivå:

- Till 2009 ska särskilda planer för hantering av torka ha utarbetats som komplettering av ramdirektivets förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt, där så behövs och i enlighet med ramdirektivet (artikel 13.5).

Bästa praxis:

Spanien och Nederländerna har redan infört nationella planer för att hantera risken för torka.

Det europeiska nätverk av experter som inrättats som del av den gemensamma strategin för genomförandet av ramdirektivet håller på att utveckla planer för hantering av torka. Ett första seminarium om detta hölls i Spanien, i juni 2007.

2.3.2. Utveckling av ett observationsorgan och ett system för tidig varning vid torka

Bakgrund:

Kommissionen håller för närvarande på att utveckla ett europeiskt observationsorgan för torka som ska öka vår kunskap om denna fråga. Effektiva varningssystem är också en förutsättning för riskhantering. Därför ska ett system för tidig varning utvecklas för att göra berörda myndigheter mer förberedda inför torrperioder. Systemet ska samordna relevanta uppgifter och forskningsresultat, torkeövervakning, -upptäckt och -prognostisering på olika geografisk nivå, från lokal och regional verksamhet till en översyn av kontinenten på EU-nivå. Detta kommer att ge möjlighet att utvärdera framtida torkeincidenter.

Nästa steg:

På EU-nivå och i medlemsstaterna:

- Till 2012 ska prototyper utvecklas och genomförandeprocédurer införas för ett fungerande europeiskt observationsorgan för torka och ett system för tidig varning.

Bästa praxis:

Inom ramen för FN:s konvention för bekämpning av ökenspridning är Slovenien värd för ett centrum för hantering av torka i Sydösteuropa som strävar efter att se till att regionen är väl förberedd på torka och har möjligheter att övervaka, förutse och hantera sådana händelser.

Inom ramen för femte ramprogrammet föreslogs ett europeiskt torkecentrum. Det ska vara ett virtuellt kunskapscentrum som främjar samarbete och kompetensutveckling mellan forskare och användarna och därmed gör samhället mer förberett på, och motståndskraftigt mot, torka.

2.3.3. *Förbättrad användning av EU:s solidaritetsfond och EU:s mekanism för skydd och beredskap*

Bakgrund:

Hittills har aldrig någon medlemsstat som drabbats av allvarlig torka begärt hjälp från Europeiska unionens solidaritetsfond. Ingen har heller bett om stöd för att få nödleveranser av vatten.

Nästa steg:

På EU-nivå:

- Kommissionens beredskap att ingående granska ansökningar om stöd från **Europeiska unionens solidaritetsfond** från medlemsstater som drabbats av allvarlig torka bekräftas, samtidigt som man måste kontrollera att begäran inte är en indirekt följd av ineffektiv vattenförvaltning och att adekvata planer för hantering av torka finns tillgängliga.
- Inom ramen för förordningen om Europeiska unionens solidaritetsfond ska det undersökas huruvida det krävs ytterligare insatser i fråga om definition av kriterier och stödberättigande åtgärder så att Europeiska unionens solidaritetsfond bättre kan reagera på torka.
- **Mekanism för räddningstjänstinsatser** kommer att undersöka alla möjligheter att ta med torkefrågor i sina framtida årliga arbetsprogram. Ett mål kommer att vara att identifiera alla möjligheter till stöd vid allvarlig torka som exempelvis leder till skogsbränder, och att försöka utnyttja och komplettera de begränsade tillgängliga resurserna på bästa sätt.
- Expertgruppen för system för tidig varning kommer att uppmanas att utveckla en strategi för att förbättra användningen av systemet för tidig varning vid torka på EU-nivå och i medlemsstaterna och att förutse eventuella behov av förberedande katastrofskydd.

2.4. **Att överväga ytterligare infrastruktur för vattendistribution**

Bakgrund:

I regioner som har vidtagit alla förebyggande åtgärder enligt vattenhierarkin (allt från vattenbesparing till vattenprissättning och alternativa lösningar) och som tagit tillräcklig hänsyn till kostnads-/nytta-aspekterna, men där efterfrågan fortfarande överstiger vattentillgången kan ytterligare infrastruktur för vattendistribution i vissa situationer visa sig vara en tänkbar möjlighet att lindra effekterna av allvarlig torka.

Det finns olika sätt att utveckla ytterligare vatteninfrastruktur, som lagring av yt- eller grundvatten, vattenöverföring eller utnyttjande av alternativa källor.

Utbyggnad av nya fördämningar och vattenöverföringar omfattas av EU-lagstiftning. Avbrott eller omläggning av vattenflöden leder ofrånkomligt till förändringar i vattenförekomstens status och omfattas därför av särskilda, stränga kriterier. Stora projekt kan dessutom ofta leda till sociala och politiska konflikter mellan givar- och mottagaravrinningsområden, vilket ifrågasätter sådana lösningars hållbarhet.

Alternativa lösningar som avsaltning eller återanvändning övervägs allt oftare runt om i Europa. Innan kommissionen slutgiltigt kan ta ställning till sådana lösningar måste en mer omfattande risk- och konsekvensbedömning genomföras, varvid medlemsstaternas och regionernas särskilda biogeografiska situation måste beaktas.

Nästa steg:

På EU-nivå:

- Till slutet av 2008 ska kommissionen förbereda en bedömning av alla alternativa lösningar.

På nationell nivå:

- Se till att alla skadliga effekter av extra infrastruktur för vattendistribution, som fördämningar och avsaltningsanläggningar beaktas till fullo i miljöbedömningen. De förändringar som väntas till följd av klimatförändringen och de mål som ska uppnås inom ramen för energipolitiken för Europa måste också beaktas till fullo så att inga oförenligheter uppträder.

Bästa praxis:

Forskningsprojekt som Medina⁷ och Medesol⁸ (sjätte ramprogrammet för forskning) pågår för närvarande och syftar till att minimera saltlakevolymen eller minska energiförbrukningen vid avsaltning.

2.5. Främjande av vatteneffektiv teknik och metodik

Bakgrund:

Alla ekonomiska sektorer måste fortsätta att utveckla vatteneffektiv teknik och metodik. Vattenprestandan kan fortfarande förbättras avsevärt över hela EU. I vissa regioner kan upp till 30 % av den vattenmängd som förbrukas i byggnader sparas⁹. I somliga städer läcker över hälften av vattnet bort i distributionsnäten. Liknande spill har observerats i bevattningsanläggningar. Utöver förbättrad teknik krävs också bättre metoder för vattenförvaltning inom alla sektorer som använder stora mängder vatten (som jordbruk, framställningsindustri och turism).

Nästa steg:

På EU-nivå:

- Standarder för vattenförbrukande konstruktioner (t.ex. bevattningssystem och annan energiförbrukande jordbruksutrustning) bör övervägas.
- Lagstiftning för icke-energiförbrukande produkter bör övervägas, inbegripet vattenförbrukande apparater (kranar, duschhuvuden, toaletter).

⁷ Medina: Membrane based desalination: an integrated approach.

⁸ Medesol: Seawater desalination by innovative solar-powered membrane distillation system.

⁹ Ecologic, juni 2007.

- Vatteneffektivitetskriterier bör tas med i prestandanormerna för byggnader i samband med att livscykelanalyser och miljödeklarering av produkter harmoniseras.
- Ett nytt direktiv i stil med direktivet om byggnaders energiprestanda¹⁰ bör övervägas för byggnaders vattenprestanda. Ett sådant direktiv skulle kunna omfatta kranar, duschar och toaletter, regnvattenanvändning och återanvändning av "grått vatten".
- Införandet av en prestandaindikator för vattenanvändning bör övervägas i samband med den översyn av förordningen om gemenskapens miljöstyrnings- och miljörevisionsordning (EMAS) som kommissionen kommer att lägga fram. Möjligheten att certifiera alla de Europeiska institutionernas byggnader under de kommande åren bör eftersträvas.
- Forskning om anpassning av ekonomisk verksamhet till vattenbrist och torka, samt om vatteneffektivitet och politiska instrument bör främjas.

På nationell nivå:

- Antagandet av bindande prestandakrav för nya byggnader och för offentliga och privata distributionsnät bör främjas, med system för påföljder vid alltför stora läckor.

På EU-nivå och i medlemsstaterna:

- Frivilliga avtal bör utvecklas med alla ekonomiska sektorer som behöver vatten (byggnadsföretag, fastighetsförvaltare, tillverkare, turistföretag, jordbrukare, lokala myndigheter) om att utveckla vattenvänligare produkter, byggnader, nät och metoder.

Bästa praxis:

I Spanien har föregripande vattenbesparingsprogram startats i flera städer, och har fått mycket goda resultat. 1997 inleddes ett omfattande program i Zaragoza, utgående från moderniserad vattenutrustning, införande av vattenmätare och informationskampanjer till allmänheten. Därigenom sparas 1,2 miljarder liter vatten per år, och staden har den lägsta vattenförbrukningen per invånare och dag i hela Spanien (96 l/person/dag).

2.6. Främjande av en vattenbesparingskultur i Europa

Bakgrund:

För att utveckla en ansvarsfull kultur av vattenbesparing och effektiv vattenanvändning krävs aktiva informationskampanjer som vänder sig till alla aktörer inom vattensektorn. Information, utbildning och fortbildning ska prioriteras.

Konsumenterna vill allt oftare ha mer upplysningar om hur vatten används i alla skeden i de industriella processerna eller i jordbruk-livsmedelskedjan. Ett effektivt sätt att föra ut information om vattenprestanda och hållbar vattenförvaltning till allmänheten är märkning. Saluföring av allt effektivare apparater och vattensnåla produkter bör främjas.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/91/EG av den 16 december 2002 om byggnaders energiprestanda.

I linje med företagens sociala ansvar ska ekonomiska aktörer som är verksamma inom kvalitets- eller certifieringsprogram uppmuntras att marknadsföra sina produkter utgående från en påvisad effektiv vattenanvändning.

Nästa steg:

På EU-nivå:

- I samarbete med den europeiska företagssammanslutningen för socialt ansvar (European Business Alliance on CSR) undersöka möjligheterna att låta denna sammanslutning starta ett initiativ för effektiv vattenanvändning.
- Uppmuntra införandet av regler om vattenförvaltning i nuvarande och framtida kvalitets- och certifieringsprogram.
- Undersöka möjligheten att utvidga de nuvarande märkningssystemen i EU där så är lämpligt, för att främja vattneffektiva apparater och vattenvänliga produkter.

På nationell nivå:

- Utvecklingen av utbildningsprogram, rådgivningstjänster, utbyte av bästa praxis och stora, målinriktade informationskampanjer om vattenanvändningsfrågor bör främjas ytterligare.

Bästa praxis:

Sommaren 2006 startade Frankrike en nationell kampanj med titeln "Kommer vattnet att räcka till alla"? Denna kampanj, som byggde på tv- och radioreklam uppmuntrade till individuella vattenbesparingsinsatser. Allmänheten tyckte att detta budskap var övertygande. 88 % sa att de försöker spara vatten.

2.7. Ökad kunskap och bättre datainsamling

2.7.1. Ett informationssystem för vattenbrist och torka i Europa

Bakgrund:

Beslutsprocesserna på alla nivåer förutsätter tillförlitliga uppgifter om omfång och effekter av vattenbrist och torka. Det behövs gemensamma definitioner för att se till att uppgifterna är samstämmiga på EU-nivå. Det nyligen offentliggjorda vatteninformationssystemet för Europa (WISE – Water Information System for Europe)¹¹ är en idealisk plattform för samordning och spridning av sådan information.

Nästa steg:

- En årlig europeisk bedömning bör läggas fram, grundad på gemensamt överenskomna indikatorer och uppgifter som medlemsstaterna och berörda parter varje år lämnar till kommissionen eller Europeiska miljöbyrån.

¹¹ <http://water.europa.eu>

- Tjänsterna för global övervakning för miljö och säkerhet (GMES) bör utnyttjas maximalt som ryddbaserat data- och övervakningsverktyg för vattenpolitik, fysisk planering och bättre bevattningsmetoder.

2.7.2. *Forskning och teknisk utveckling*

Bakgrund:

Stöd, samordning och spridning av forskningsinsatser mellan EU:s och medlemsstaternas nivåer är bästa sättet att tillfredsställa forskningsbehoven och förse samhällets användare och beslutsfattare med vad de behöver. Life+ bör samordnas med de gränsöverskridande programmen om hantering av vattenbrist och torka inom ramen för det europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet. Synergier mellan politik och forskning bör sökas på detta område.

Nästa steg:

- Resultaten av forskning om vattenbrist och torka måste spridas och deras utnyttjande underlättas.
- Forskningsinsatser och teknisk verksamhet på detta område bör undersökas, byggas ut och uppmuntras, exempelvis nätverkssamarbete, inom ramen för de möjligheter som gemenskapens sjunde ramprogram för forskning kan medföra. Dessa forskningsresultat kan vara användningsklara och integrerade i politiken till 2009.

3. SLUTSATSER

Problemen med vattenbrist och torka bör hanteras både som ett betydande miljöproblem och som något som måste lösas för att en hållbar ekonomisk tillväxt ska bli möjlig i Europa. En effektiv strategi för vattneffektivitet kan utgöra ett väsentligt bidrag till EU:s satsningar för att återuppliva och stärka sin ekonomi och bibehålla sin ledning i klimatförändringsfrågor.

I detta meddelande identifieras en serie första politiska möjligheter för att starta en omfattande debatt om hur vi kan anpassa oss till vattenbrist och torka, som kan komma att öka i takt med klimatförändringen. De möjligheter som nämns i meddelandet skulle redan kunna ge effekt på kort sikt. Därför anser kommissionen att man bör satsa mer på att snabbt införa dessa åtgärder på EU-nivå. I detta sammanhang är det viktigt att se vilken roll spetsforskningsresultat kan spela i beslutsprocessen. Kommissionen kommer att se över vilka framsteg som görs mot de fastställda målen, och rapportera om detta till rådet och Europaparlamentet. Rapporten kommer att läggas fram vid ett flerpartsforum under 2008.

I ljuset av debatten om detta meddelande i ministerrådet – med början i det informella rådsmötet (miljö) den 1 september 2007 – och Europaparlamentet och resultaten av ovan nämnda rapport kommer kommissionen under de närmaste åren att överväga uppföljning och insatser.